

Sygn. akt III AUa 769/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 grudnia 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Gawda (spr.)
Sędziowie:	SA Krzysztof Szewczak SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska
Protokolant: p.o. protokolanta sądowego Sylwia Zawadzka	

po rozpoznaniu w dniu 19 grudnia 2018 r. w Lublinie

sprawy W. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do renty rodzinnej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 12 lipca 2018 r. sygn. akt IV U 698/17

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz W. G. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.**

Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska Elżbieta Gawda Krzysztof Szewczak

III AUa 769/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 12 lipca 2018 r. Sąd Okręgowy w Siedlcach zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. i ustalił W. G. prawo do renty rodzinnej od dnia (...) Sąd zasądził od pozwanego na rzecz wnioskodawcy kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach

i rozważaniach prawnych:

W. G., ur. (...), w okresie od dnia 16 sierpnia 1990 r. do dnia 31 sierpnia 2005 r. był uprawniony do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy. Od 2005 roku ubezpieczony podejmował jedynie prace interwencyjne na okres 6 miesięcy (pięć razy), ostatnio dwa lub trzy lata temu. Obecnie jest zarejestrowany w Powiatowym Urzędzie Pracy, jako osoba bezrobotna, bez prawa do zasiłku. Nie otrzymuje żadnych świadczeń z zabezpieczenia społecznego. Ubezpieczony leczy się na nadciśnienie tętnicze oraz ma poważny niedosłuch. Ponadto, jego ogólny rozwój intelektualny jest obniżony i kształtuje się na poziomie upośledzenia w stopniu umiarkowanym. Orzeczeniem (...) ds. Orzekania o Niepełnosprawności z dnia 4 października 2017 r. W. G. został zaliczony do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Ubezpieczony prowadzi wspólne gospodarstwo domowe wraz z żoną M. G..

W dniu (...) zmarł syn skarżącego J. G..

W dniu 29 czerwca 2017 r. W. G. wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z wnioskiem o rentę rodzinną po zmarłym synu. Po rozpoznaniu powyższego wniosku, decyzją z 24 lipca 2017 r. organ rentowy odmówił prawa do renty rodzinnej.

Sąd Okręgowy ustalił, że J. G. bezpośrednio przed śmiercią mieszkał i prowadził wspólne gospodarstwo domowe z rodzicami. W sposób znaczący przyczynił się do utrzymania budżetu domowego. Kupił lodówkę, pralkę, samochód, a także wymienił okna - koszt 2.500 zł. Otrzymywane wynagrodzenie za pracę przeznaczał na zakup żywności, opału, paliwa, a także dokonywał opłat z tytułu czynszu (110 zł miesięcznie), energii (300zł na dwa miesiące), gazu i wody. Dodatkowo J. G. partycypował w kosztach opieki medycznej rodziców i wydatkach związanych z zakupem odzieży.

Na rozprawie w dniu 28 maja 2018 r. świadek M. G. wskazała, iż wraz ze zmarłym synem J. G. wykupili mieszkanie na własność, a następnie wymienili instalację centralnego ogrzewania. Podkreśliła, iż bez pomocy finansowej syna nie byłoby to możliwe. Dodatkowo zeznała, iż zmarły syn dokonał zakupu pieca do mieszkania, a także piły do cięcia drewna na opał. Świadek wskazała, że nie stać ich było na ogrzewanie gazowe oraz iż to syn przywoził drewno z lasu, które później ciął na opał. Ponadto, zmarły J. G. kupił rodzicom telewizor, a także zmywarkę, by odciążyć matkę w obowiązkach domowych. Syn na co dzień robił zakupy i wspólnie z rodzicami prowadził kuchnię. W każdym miesiącu pomagał rodzicom w opłaceniu czynszu i rachunków. W każdym miesiącu połowę pensji przeznaczał do domowego budżetu.

M. G., jak wynika z umowy zawartej z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe Nadleśnictwem S. osiąga miesięczny przychód w wysokości 2.700 zł brutto miesięcznie. Po odliczeniu składek na ubezpieczenie społeczne, podatku i kosztów paliwa na utrzymanie pozostaje jej jedynie około 1.100 zł.

Sąd Okręgowy obdarzył wiarą zeznania wnioskodawcy i świadka.

W oparciu o poczynione ustalenia Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie, przywołując jako podstawę rozstrzygnięcia przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2018 poz. 1270). Zgodnie z art. 71 ustawy rodzice mają prawo do renty rodzinnej, jeżeli:

- 1) ubezpieczony (emeryt lub rencista) bezpośrednio przed śmiercią przyczynił się do ich utrzymania;
- 2) spełniają odpowiednio warunki określone dla wdowy i wdowca w art. 70 ust. 1 i 2 oraz, co do wieku, również w art. 70 ust. 5.

W ocenie Sądu Okręgowego zmarły syn J. G. bezpośrednio przed śmiercią przyczynił się do utrzymania ubezpieczonego. W okresie od dnia 16 sierpnia 1990 r. do dnia 31 sierpnia 2005 r. wnioskodawca pobierał rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy. Jednakże od tamtego czasu nie pobierał żadnych

świadczeń z zaopatrzenia społecznego, jak również zasiłku dla bezrobotnych. Od 2005 roku W. G. pracował zarobkowo jedynie w ramach okresowych prac interwencyjnych po 6 miesięcy (ostatnio 2 lub 3 lata temu).

Sąd Okręgowy miał na uwadze fakt, że ubezpieczony prowadzi wspólne gospodarstwo domowe z żoną, jednakże zarobki M. G. są bardzo niskie. W ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie oczywiste jest, iż bezpośrednio przed śmiercią J. G. wspólnie z rodzicami prowadził gospodarstwo domowe. W każdym miesiącu część wynagrodzenia za pracę przeznaczal do domowego budżetu. Opłacał rachunki za czynsz, energię elektryczną, gaz, wodę, a także kupował opał na zimę. Dodatkowo pomógł finansowo w wykupie mieszkania na własność oraz wymianie instalacji centralnego ogrzewania. Ponadto, dokonał zakupu wielu przedmiotów do domu, między innymi: pieca, lodówki, zmywarki, telewizora, a także piły. Sąd Okręgowy podkreślił, iż z wymienionych przedmiotów korzystał nie tylko sam J. G., ale również ubezpieczony i jego żona M. G..

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, iż renta rodzinna przysługuje rodzicom tylko wtedy, gdy sami nie mogli sobie zapewnić utrzymania i dziecko bezpośrednio przed śmiercią przyczyniało się do ich utrzymania (wyrok SN z dnia 21 listopada 2011r. II UK 65/11, LEX 1119697). W ocenie Sądu Okręgowego ubezpieczony wykazał, iż syn J. G. bezpośrednio przed śmiercią w istotny sposób przyczyniał się do jego utrzymania.

Sąd Okręgowy zważył, że dla spełnienia przesłanki „przyczynienia się do utrzymania wystarczające jest wykazanie choćby częściowego pozostawania na utrzymaniu zmarłego. Renta rodzinna po śmierci dziecka przysługuje rodzicom tylko wtedy, gdy sami nie mogli sobie zapewnić utrzymania i dziecko bezpośrednio przed śmiercią przyczyniało się do ich utrzymania. Sytuacja taka może zachodzić, mimo że mają oni swoje utrzymanie (wyrok SA w Białymstoku z dnia 20 kwietnia 2016r. III AUa 1156/15, LEX 2063781). Dlatego też, w ocenie Sądu Okręgowego bez znaczenia pozostaje argumentacja organu rentowego, że ubezpieczony W. G. prowadzi wspólne gospodarstwo domowe z żoną, która posiada stały dochód z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Ponadto, podkreślić należy, iż miesięczny dochód M. G. to jedynie 1.100 zł. Oczywiście jest, iż wobec tak bardzo niskich zarobków, rodzice nie byli w stanie prowadzić gospodarstwa domowego bez pomocy finansowej syna J. G..

Z tych względów i na mocy art.477¹⁴ § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania Sąd Okręgowy oparł na wynikającej z art. 98 § 1 k.p.c. zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu. W konsekwencji, na podstawie art. 98 § 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r. poz. 1804), Sąd orzekł jak w pkt II wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany organ rentowy zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

- 1) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i wyprowadzenie wniosków niewynikających z materiału dowodowego, że J. G. bezpośrednio przed śmiercią przyczyniał się do utrzymania wnioskodawcy;
- 2) naruszenie art. 71 pkt 1 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że ubezpieczony spełnia warunki uprawniające do przyznania renty rodzinnej.

Wskazując na powyższe zarzuty apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

W uzasadnieniu apelacji pozwany wskazał, że od partycypowania w kosztach utrzymania należy odróżnić koszty ponoszone w związku z prowadzeniem wspólnego gospodarstwa domowego. Wnoszone koszty służą bowiem osobom prowadzącym wspólnie gospodarstwo domowe oraz im samym. Koszty ponoszone przez J. G. były kosztami utrzymania wspólnego gospodarstwa domowego a nie przyczynianiem się do utrzymania rodziców.

Z tych względów pozwany uznawał apelację za uzasadnioną.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, podnosząc, że Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń i wywiódł z nich trafne wnioski. Apelacja pozwanego sprowadza się do polemiki z ustaleniami Sądu, zatem winna być oddalona.

Opierając się na ustaleniach faktycznych jak i rozważaniach prawnych poczynionych przez Sąd I instancji **Sąd Apelacyjny zważył co następuje:**

Apelacja jest bezzasadna i podlega oddaleniu. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny akceptuje w całości ustalenia faktyczne jak i wywody prawne poczynione przez Sąd pierwszej instancji i przyjmuje je za własne, zatem nie zachodzi konieczność ich powtarzania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1998 r. II CKN 923/97, OSNC 1999/3/60).

Odnosząc się do zarzutów apelacji podnieść należy, że Sąd Okręgowy nie dopuścił się naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., zgodnie z którym Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Sąd obdarzył wiarą zeznania wnioskodawcy i świadka. Dokonana przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu jest sprzeczne z doświadczeniem życiowym. Taka sytuacja w sprawie niniejszej nie występuje. Zeznania są spójne, zaś pozwany nie wskazuje na czym polega nieprawidłowa ocena dowodów, dokonana przez sąd I instancji. W istocie apelacja sprowadza się do jednego zarzutu a mianowicie kwestionuje wnioskowanie sądu I instancji, że zmarły syn wnioskodawcy przyczynił się do jego utrzymania bezpośrednio przed śmiercią.

Bezzasadnie apelujący zarzuca naruszenie art. 71 pkt 1 cyt. ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W sprawie niniejszej przesłanka wskazana w art. 71 pkt 2 cyt. ustawy nie była sporna, gdyż skarżący spełnił warunki określone dla wdowca. Istota sprawy sprowadzała się do zbadania czy J. G. bezpośrednio przed śmiercią przyczynił się do utrzymania ojca – art. 71 pkt 1 cyt. ustawy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego warunek ten został spełniony. J. G. mieszkał ze swoimi rodzicami, przy czym jego ojciec nie posiadał żadnych własnych dochodów. Jest on osobą bezrobotną, bez prawa do zasiłku, schorowaną, o obniżonym rozwoju intelektualnym, zaliczoną do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Zmarły syn wnioskodawcy połowę wynagrodzenia przekazywał na utrzymanie całej rodziny. W tej sytuacji oczywistym jest, iż przyczynił się do utrzymania ojca, który nie posiadał żadnych własnych świadczeń. Pozostawał on na utrzymaniu zarówno małżonki jak i syna. Dodać przy tym należy, że małżonka wnioskodawcy uzyskuje bardzo niskie wynagrodzenie – po odliczeniu kosztów przejazdu pozostaje jej do dyspozycji kwota 1100 zł. Słusznie Sąd Okręgowy przyjął jako oczywisty fakt, że bez przyczyniania się syna do utrzymania wnioskodawcy popadłby on w niedostatek, gdyż nie miałby z czego samodzielnie się utrzymać. Jak wynika z zeznań wnioskodawcy po śmierci syna małżonkowie stale się zadłużają.

Podkreślić należy, iż przepis art. 71 pkt 1 cyt. ustawy nie stawia warunku pozostawiania rodzica na utrzymaniu dziecka a stanowi wyłączenie o „przyczynianiu się” do utrzymania. Wystarczy zatem aby dziecko chociażby częściowo np. przez pomoc finansową przysparzało rodzicom środków na utrzymanie. Rodzice mają przy tym prawo liczyć na pomoc i wsparcie dziecka w chorobie i starości. Wydaje się zatem, że ratio legis powyższego unormowania sprowadza się do tego, iż śmierć dziecka oznacza wygaśnięcie jego obowiązku alimentacyjnego wobec rodziców, zatem renta rodzinna nabywana w związku ze śmiercią dziecka jest pewną formą alimentacji nawet wówczas gdy dziecko jedynie częściowo przyczyniało się do utrzymania rodziców a nie wówczas gdy byli oni na jego utrzymaniu. Rodzice tracą bowiem bezpowrotnie możliwość opieki i wsparcia ze strony dziecka.

Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie. J. G. mieszkał wspólnie z rodzicami. Rodzice prowadzili wraz z synem wspólne gospodarstwo domowe, na co przeznaczzał on znaczną część własnych dochodów, przyczyniając się tym samym do utrzymania ojca. Sam fakt wspólnego prowadzenia gospodarstwa domowego nie wyłącza prawa rodzica do renty rodzinnej po zmarłym dziecku. Istotne jest aby zostały spełnione przesłanki, wymienione w treści art. 71 pkt 1 cyt. ustawy czyli aby dziecko bezpośrednio przed śmiercią przyczyniało o się do utrzymania rodziców. Warunki powyższe

zostały w sprawie niniejszej spełnione - J. G. bezpośrednio przed śmiercią przyczynił się do utrzymania ojca, który nie posiadał żadnych władnych dochodów a wynagrodzenie jego małżonki z trudem wystarczało na utrzymanie jej samej.

Powyższe okoliczności wskazują, iż W. G. spełnił wszystkie przesłanki do nabycia prawa do renty rodzinnej o czym prawidłowo rozstrzygnął Sąd Okręgowy.

Z tych względów i na mocy art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako bezzasadną.

Wnioskodawca jest stroną wygrywającą sprawę, zatem pozwany na mocy art. 98 § 1 k.p.c. winien zwrócić mu poniesione koszty postępowania apelacyjnego tj. koszty zastępstwa procesowego w kwocie 240 zł. Zasadzając koszty zastępstwa procesowego Sąd Apelacyjny miał na uwadze treść § 10 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).
